

Lieta C-151/24 [Luevi]ⁱLūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 27. februāris

Iesniedzējtiesa:

Corte costituzionale (Konstitucionālā tiesa, Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 27. februāris

Prasītāja:

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (Valsts sociālā nodrošinājuma aģentūra (INPS), Itālija)

Pretprasītāja:

V.M.

Pamatlietas priekšmets

Corte costituzionale (Konstitucionālā tiesa, Itālija) notiekošā tiesvedība par atbilstību konstitūcijai, kuru uzsāka *Corte di cassazione* (Kasācijas tiesa, Itālija) un kuras priekšmets ir jautājumi par dažu Itālijas tiesību normu, kas pēdējai minētajai tiesai ir jāpiemēro tajā notiekošajā tiesvedībā, atbilstību konstitūcijai. It īpaši, saskaņā ar minētajām tiesību normām sociālā pabalsta [vecuma pensijas] piešķiršana trešo valstu valstspiederīgajiem ir pakārtota nosacījumam par ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas esamību un pierādīšanu, ka valsts teritorijā ir likumīgi un nepārtraukti nodzīvoti vismaz desmit gadi. Savukārt ieinteresētajai personai, kas ir pretprasītāja tiesvedībā pamatlietā, ir vienīgi ES uzturēšanās atļauja ģimenes saišu dēļ un tāpēc *INPS* (*Istituto nazionale della previdenza sociale*) Valsts sociālā nodrošinājuma aģentūra, Itālija) atteica piešķirt viņai minēto pabalstu.

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iepriekš aprakstītā kontekstā *Corte costituzionale* iesniedz Tiesā šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. panta otro daļu, jo atbildei uz jautājumiem par atbilstību konstitūcijai ir jāinterpretē piemērojamās Savienības tiesību normas, it īpaši Direktīvas 2011/98 12. pants.

Prejudiciālais jautājums

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/98 (2011. gada 13. decembris) par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi, 12. panta 1. punkta e) apakšpunkts kā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 34. panta 1. un 2. punktā atzīto tiesību uz piekļuvi sociālā nodrošinājuma pabalstiem konkrēta izpausme ir jāinterpretē tādējādi, ka tā piemērošanas jomā ietilpst tāds pabalsts kā 1995. gada 8. augusta Likuma Nr. 335 (Par obligātās un papildu pensijas sistēmas reformu) 3. panta 6. punktā paredzētais sociālais pabalsts [vecuma pensija], un vai tādējādi Savienības tiesības nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, kas ārzemniekiem, kuriem ir šajā direktīvā minētā vienotā atļauja, neļauj piešķirt iepriekš minēto pabalstu, kuru jau piešķir ārzemniekiem, kuriem ir ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauja?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un judikatūra

Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – “Harta”): 34. pants par tiesībām uz piekļuvi sociālā nodrošinājuma pabalstiem.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/98/ES (2011. gada 13. decembris) par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi (turpmāk tekstā – “Direktīva 2011/98”): 12. panta 1. punkta e) apakšpunkts, to skatot kopā ar 3. panta b) un c) punktu, un 2., 19. un 20. apsvērumu.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 883/2004”): 3., 4. un 70. pants, kā arī X pielikums.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1231/2010 (2010. gada 24. novembris), ar ko Regulu (EK) Nr. 883/2004 un Regulu (EK) Nr. 987/2009 attiecina arī uz tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem minētās regulas neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1231/2010”): 1. pants.

Tiesas spriedumi, 2021. gada 2. septembris, *INPS* (Bērna piedzimšanas un maternitātes pabalsti personām ar vienoto atļauju), C-350/20, EU:C:2021:659; 2021. gada 15. jūlijs, *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602; 2015. gada 15. septembris, *Alimanovic*, C-67/14, EU:C:2015:597; 2016. gada 25. februāris, *García-Nieto u.c.*, C-299/14, EU:C:2016:114; 2014. gada 11. novembris, *Dano u.c.*, C-333/13, EU:C:2014:2358; 2004. gada 29. aprīlis, *Skalka*, C-160/02, EU:C:2004:269; 1991. gada 20. jūnijs, *Newton*, C-356/89, EU:C:1991:265; 1978. gada 12. oktobris, *Belbouab*, 10/78, EU:C:1978:181.

Atbilstošās valsts tiesību normas un judikatūra

Legge 8 agosto 1995, n. 335 – Riforma del sistema pensionistico obbligatorio e complementare (1995. gada 8. augusta Likums Nr. 335 Par obligātās un papildu pensijas sistēmas reformu; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 335/1995”): 3. panta 6. punkts, kas regulē sociālo pabalstu [vecuma pensiju], kuru valsts (ar *INPS*, prasītājas pamatlīdētā, starpniecību) izmaksā pēc pieprasījuma subjektiem, kas ir vecāki par 67 gadiem un atrodas grūtos ekonomiskos apstākļos, jo viņiem nav ienākumu vai viņu ienākumi ir zemāki par šī sociālā pabalsta maksimālo apmēru un kuriem vecuma dēļ ir samazinātas darbības spējas. Šis pabalsts tiek piešķirts neatkarīgi no tā, vai pabalsta saņēmējs ir bijis darba ņēmējs, un tam ir tīri sociālās palīdzības raksturs (kā *Corte costituzionale* paskaidroja spriedumā Nr. 137/2021).

Lai saņemtu sociālo pabalstu [vecuma pensiju], pieteikuma iesniedzējam

- kas ir Itālijas (vai kādas ES dalībvalsts) pilsonis, jābūt pastāvīgai dzīvesvietai Itālijā;

- kas ir trešās valsts valstspiederīgais (ārpus ES),

a) jābūt ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujai (agrāk – uzturēšanās atļauja), kas paredzēta 1998. gada 25. jūlija *decreto legislativo n. 286 (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero)* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 286 Par konsolidētajiem noteikumiem attiecībā uz imigrācijas regulējumu un ārzemnieka statusu) 9. pantā, ar grozījumiem, īstenojot Direktīvu 2003/109/EK. Minētā prasība ir paredzēta *legge 23 dicembre 2000, n. 388, recante «Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2001)»* (2000. gada 23. decembra Likuma Nr. 388 Par valsts gada un daudzgadu budžeta veidošanas noteikumiem (2001. gada finanšu likums; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 388/2000”) 80. panta 19. punktā;

b) likumīgi un nepārtraukti jānodzīvo valsts teritorijā vismaz desmit gadi. Šī prasība ir paredzēta *decreto-legge 25 giugno 2008, n. 112 – Disposizioni urgenti per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività, la stabilizzazione della finanza pubblica e la perequazione tributaria, convertito, con modificazioni, nella legge 6 agosto 2008, n. 133* (2008. gada 25. jūnija Dekrētlikuma Nr. 112 Par

neatliekamiem pasākumiem saimnieciskajai attīstībai, vienkāršošanai, konkurētspējai, valsts finanšu stabilizēšanai, kā arī par nodokļu izlīdzināšanu, kas ar grozījumiem apstiprināts ar 2008. gada 6. augusta Likumu Nr. 133; turpmāk tekstā – “Dekrētlukums Nr. 112/2008”) 20. panta 10. punktā.

Costituzione della Repubblica italiana (Itālijas Republikas Konstitūcija): 3. pants (vienlīdzības princips), 38. pants (tiesības uz sociālo palīdzību, kas pienākas ikvienam pilsonim) un 117. pants (konstitucionālie ierobežojumi un ierobežojumi, kas izriet no Eiropas Savienības tiesībām un no starptautiskajām saistībām, īstenojot likumdošanas varu).

Īss pamatlīetas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts un pamatlīetas pušu galvenie argumenti

- 1 V.M., kas ir trešās valsts (ārpus ES) valstspiederīgā un kurai ir vienīgi ES uzturēšanās atļauja ģimenes saišu dēļ, bet nav ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas, iesniedza pieteikumu *INPS*, lai saņemtu Likuma Nr. 335/1995 3. panta 6. punktā paredzēto sociālo pabalstu [vecuma pensiju]. *INPS* atteica piešķirt viņai minēto pabalstu.
- 2 Pirmajā instancē pabalsta atteikšana tika apstiprināta; savukārt apelācijas instancē *Corte d'appello* (Apelācijas tiesa, Itālija) apmierināja V.M. prasījumu, uzskatot, ka minētā pabalsta piešķiršanas vajadzībām prasība par nepārtrauktu dzīvošanu valsts teritorijā vismaz desmit gadus (kas ir paredzēta ar Dekrētlukuma Nr. 112/2008 20. panta 10. punktu) netieši atcēla prasību par ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas esamību (kas ir paredzēta ar Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punktu).
- 3 Par apelācijas instances tiesas spriedumu *INPS* iesniedza kasācijas sūdzību *Corte di cassazione*.
- 4 Savas kasācijas sūdzības pamatojumam *INPS* vispirms atgādināja *Corte di cassazione* judikatūru, saskaņā ar kuru ir jāizpilda abas minētās prasības, jo viena prasība nevis aizstāj otru, bet tiek pievienota tai.
- 5 Turklāt *INPS* norādīja, ka konstitucionālās tiesas judikatūrā jau ir apstiprināta Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkta atbilstība konstitūcijai un ir atzīts, ka, ievērojot ierobežojumus, kas ir atļauti Eiropas Savienības tiesībās par to trešo valstu valstspiederīgo *statusu*, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, likumdevējs var rezervēt noteiktus sociālās palīdzības pabalstus vienīgi pilsoņiem un tiem pielīdzināmām personām, kuras uzturas Itālijā un kuras pierāda stabilu un aktīvu integrāciju teritorijā, it īpaši no sociāla un ekonomiska viedokļa (*Corte costituzionale* spriedums Nr. 50/2019).
- 6 Visbeidzot, *INPS* atsaucās uz Eiropas Savienības judikatūru un it īpaši uz 2014. gada 14. novembra spriedumu *Dano u.c.*, C-333/13, atbilstoši kuram saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 70. panta 4. punktu īpašos naudas

pabalstus, kas nav balstīti uz iemaksām (kāds ir šajā lietā aplūkojamais sociālais pabalsts [vecuma pensija]), piešķir tikai dalībvalstī, kurā ieinteresētā persona dzīvo, un atbilstoši šīs dalībvalsts tiesību aktiem, no kā izriet, ka, lai izvairītos no tā, ka citu dalībvalstu pilsoņi kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, “nekas nav pretrunā tam, lai šādu pabalstu piešķiršana ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem būtu atkarīga no prasības, ka viņi izpilda nosacījumus, lai uzņēmējā dalībvalstī iegūtu likumīgas uzturēšanās tiesības atbilstoši Direktīvai 2004/38”. Šajā nozīmē ir atgādināti arī spriedumi, 2015. gada 15. septembris, *Alimanovic*, C-67/14, un 2021. gada 15. jūlijs, *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20.

- 7 *INPS* uzskata, ka galu galā būtu paradoksāli, ņemot vērā Eiropas Savienības tiesības un judikatūru, kas pieļauj ierobežojumus sociālās palīdzības pabalstiem, kuru mērķis ir mazināt nabadzības risku ES dalībvalstu pilsoņu ģimenes locekļiem, kuriem nav ilgtermiņa uzturēšanās atļaujas, tā vietā atzīt trešo valstu (ārpus ES) valstspiederīgo darba ņēmēju ģimenes locekļu, kā pretprasītāja V.M., beznosacījumu piekļuvi šiem pabalstiem.
- 8 Savukārt pretprasītāja V.M. norāda, ka Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkts, pakārtojot sociālā pabalsta [vecuma pensijas] piešķiršanu nosacījumam par ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas esamību, esot pretrunā Direktīvai 2011/98/ES.
- 9 It īpaši, 2021. gada 2. septembra spriedumā *INPS* (Bērna piedzimšanas un maternitātes pabalsti personām ar vienotu atļauju), C-350/20, Tiesa, izsakoties par šīs pašas Itālijas *Corte costituzionale* uzdoto prejudiciālo jautājumu maternitātes pabalsta jomā, paziņoja, ka Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkts ir piemērojams gan trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ir uzņemti dalībvalstī darba nolūkā, gan trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ir uzņemti dalībvalstī tādiem nolūkiem, kas nav saistīti ar darbu, kuri drīkst strādāt un kuriem ir uzturēšanās atļauja saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1030/2002 (2002. gada 13. jūnijs), ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka minētās direktīvas 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā izteiktais vienlīdzīgās attieksmes princips attiecas uz pabalstiem, kuri ietilpst sociālā nodrošinājuma jomās, kas ir definētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu.
- 10 Tādā kontekstā V.M. apstrīd *INPS* apgalvojumus, kuri paredz nošķirt sociālo nodrošinājumu un sociālo palīdzību, norādot, ka šī nošķiršana nav būtiska, lai definētu iepriekš minētās regulas piemērošanas jomu, kura ietver arī īpašus no iemaksām neatkarīgus naudas pabalstus. Turklāt *INPS* ierosinātā sociālā pabalsta [vecuma pensijas] kvalifikācija par nabadzības novēršanas pasākumu esot pretrunā ar tā piešķiršanai noteiktā vecuma (67 gadi) prasību, kura drīzāk liekot kvalificēt šo pabalstu par vecuma pabalstu Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta izpratnē.

- 11 Šajā strīdā *Corte di cassazione* uzskatīja, ka neskatoties uz to, ka *Corte costituzionale* 2019. gada spriedumā Nr. 50 jau ir pārbaudījusi Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punktu saistībā ar apgalvoto neatbilstību Konstitūcijas 3. pantam (vienlīdzības princips), pasludinot to par atbilstošu konstitūcijai, rodas jaunas šaubas par minētā panta atbilstību konstitūcijai daļā, kurā sociālais pabalsts [vecuma pensija] ir liegts trešās valsts (ārpus ES) valstspiederīgajam, kuram nav ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas. Tas ir tāpēc, ka pa šo laiku minētajā 2021. gada 2. septembra spriedumā *INPS* (Bērna piedzimšanas un maternitātes pabalsti personām ar vienoto atļauju), C-350/20, Tiesa ir precizējusi, ka Regulā (EK) Nr. 883/2004 paredzētais princips par vienlīdzīgu attieksmi piekļuvē pabalstiem neaprobežojas ar vienotas darba atļaujas turētājiem, bet ir piemērojams arī citu mērķu, kas nav saistīti ar nodarbinātību, uzturēšanās atļaujas turētājiem, kuriem ir atļauts strādāt uzņemošajā dalībvalstī. Šajā ziņā *Corte di cassazione* uzskata, ka Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā ietvertā atsauce uz Regulu (EK) Nr. 883/2004 nevar būt ierobežota tikai ar šīs regulas 3. panta 1. punktā minētajām jomām, bet attiecas arī uz pabalstiem, kas ir norādīti turpmāk [šīs regulas 3. panta] 3. punktā, izmantojot atsauci uz šīs regulas 70. pantu un X pielikumu, un kas ietver arī Itālijas sociālo pabalstu [vecuma pensiju].
- 12 Tāpēc, atsaucoties uz Konstitūcijas 3. pantu, 11. pantu, 38. panta pirmo daļu un 117. panta pirmo daļu, skatot pēdējo minēto tiesību normu kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 34. pantu un Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktu, *Corte di cassazione* uzdeva jautājumus par Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkta atbilstību konstitūcijai “daļā, kurā sociālā pabalsta [vecuma pensijas] piešķiršana trešo valstu valstspiederīgajiem ir pakārtota nosacījumam par uzturēšanās atļaujas (iepriekš) [šobrīd ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas] esamību”.
- 13 Tagad *Corte costituzionale* ir jāatrisina šaubas par atbilstību konstitūcijai, kuras *Corte di cassazione* pauda tajā notiekošā tiesvedībā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 14 *Corte costituzionale* konstatē, ka tai uzdotais jautājums par valsts tiesību normas atbilstību konstitūcijai līdzās Konstitūcijas 3. un 38. pantam ietver ES primāro un atvasināto tiesību normas, kurām ir tieša iedarbība piekļuves sociālā nodrošinājuma pabalstiem jomā.
- 15 Tā uzskata, ka, lai atbildētu uz jautājumu par Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkta atbilstību konstitūcijai, vispirms ir jāatbild uz jautājumu par to, vai sociālais pabalsts [vecuma pensija] ietilpst sociālā nodrošinājuma pabalstos, attiecībā uz kuriem arī trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir uzturēšanās atļauja darba mērķiem vai kas katrā ziņā atļauj strādāt, ir piemērojama vienlīdzīga attieksme saskaņā ar Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktu,

skatot to kopā ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. un 70. pantu un Regulu (ES) Nr. 1231/2010.

- 16 Tāpēc *Corte costituzionale* nolemj apturēt tiesvedību un lūgt Tiesai interpretēt minētās ES tiesību normas.
- 17 Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pirmajā daļā ir aprakstīts valsts tiesiskais regulējums, kas attiecas uz sociālo pabalstu [vecuma pensiju], kuru izmaksā pēc pieprasījuma subjektiem, kuriem nav ienākumu, vai trūcīgām personām, kurām vecuma dēļ ir samazinātas darbības.
- 18 To var izmantot Itālijas vai ES dalībvalsts pilsoņi, kas pastāvīgi dzīvo Itālijā, kā arī trešo valstu valstspiederīgie, kuri vienlaikus atbilst divām prasībām, proti, viņiem ir ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauja un viņi ir likumīgi un nepārtraukti nodzīvojuši valsts teritorijā vismaz desmit gadus.
- 19 Tiesvedības pamatlietā priekšmets ir dažas šaubas par to, vai konstitūcijai atbilst likuma norma, ar kuru trešo valstu valstspiederīgajiem ir ieviesta prasība par ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju, precīzāk, Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkts (skat. iepriekš 11. punktu).
- 20 Šajā ziņā *Corte costituzionale* apstiprina principus, kurus tā pasludināja līdzīgā lietā, spriedumā Nr. 50/2019, kurā tā atzina, ka Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punkts atbilst Konstitūcijas 3. un 38. pantam, kuri attiecīgi ir par vienlīdzības principu un tiesībām uz sociālo palīdzību, kuras pienākas ikvienam Itālijas pilsonim.
- 21 Pirmkārt, *Corte costituzionale* uzsver, ka, tās skatījumā, nav nekāda konstitucionāla pienākuma piešķirt sociālo pabalstu [vecuma pensiju] trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem nav pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas.

Proti, Konstitūcija pieprasa saglabāt vienlīdzību starp Itālijas un Savienības pilsoņiem, no vienas puses, un trešo valstu valstspiederīgajiem, no otras puses, tikai attiecībā uz pakalpojumiem un pabalstiem, kas apmierina primāras vajadzības, kuras atspoguļo neaizskaramo cilvēktiesību izmantošanu. Šajos ekstrēmās un ierobežotos gadījumos pabalsts ir nevis sociālās palīdzības (kuru Konstitūcijas 38. pants rezervē "pilsonim") sastāvdaļa, bet gan nepieciešamais instruments, lai nodrošinātu neaizskaramas cilvēktiesības, kuras veido nepārvaramo robežu un kuras aplūkojamās valsts tiesību normas neapšaubā.

Tomēr, neskarot šo nepārvaramo robežu, ņemot vērā ierobežotus pieejamos resursus, likumdevējam ir rīcības brīvība ar ierobežojošiem kritērijiem sagrupēt un pat izslēgt trešās valsts valstspiederīgā piekļuvi papildu sociālās palīdzības pabalstiem. Attiecībā uz tiem, ja kopienas dalībniekiem pabalsta izmaksu pamato pati Itālijas vai Savienības pilsonība, likumdevējs var likumīgi pieprasīt no trešās valsts valstspiederīgā papildu prasības, kas nav acīmredzami nepamatotas un kas pierāda tā stabilu un aktīvu integrāciju, kā tas ir sociālā pabalsta [vecuma pensijas] gadījumā ar nepieciešamību izpildīt divas minētās prasības.

Pamatojoties uz minētajiem principiem *Corte costituzionale* uzskata, ka apstrīdētajā Likuma Nr. 388/2000 80. panta 19. punktā paredzētā prasība par ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju ir likumīga. Proti, minētā atļauja, kuru izsniedz uz nenoteiktu laiku personai, kurai vismaz 5 gadus ir uzturēšanās atļauja, ir sevis uzturēšanai un izmitināšanai atbilstoši ienākumi un kura ir nokārtojusi valodas zināšanu eksāmenu, paredz noteiktu sociālas un ekonomiskās integrācijas līmeni uzņēmējā valstī.

- 22 Otrkārt, *Corte costituzionale* apgalvo, ka, tās skatījumā, pienākums piešķirt sociālo pabalstu [vecuma pensiju] trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem nav pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas, nemaz neizrietot no Direktīvas 2011/98/ES 12. panta, kas, kā jau minēts, ir uzskatāms par normatīvo parametru, ņemot vērā kuru aplūkojamajā tiesvedībā tai ir jāpārbauda *Corte di cassazione* apstrīdētās prasības atbilstība konstitūcijai.
- 23 Lai pamatotu minēto apgalvojumu, *Corte costituzionale* analizē Direktīvas 2011/98/ES 12. pantā paredzēto tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi subjektīvo un objektīvo piemērošanas jomu, neskarot ekskluzīvu Tiesas kompetenci sniegt vienveidīgu interpretāciju atbildē uz uzdoto prejudiciālo jautājumu.
- 24 Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punktā ir paredzētas “trešo valstu darba ņēmēj[u], kas ir minēti [šīs direktīvas] 3. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā”, kas ir uzņemti dalībvalstī “darba nolūkā saskaņā ar Savienības vai valsts tiesību aktiem” ([šīs direktīvas] 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts), vai kas “saskaņā ar Savienības vai valsts tiesību aktiem ir uzņemti dalībvalstī tādiem nolūkiem, kas nav saistīti ar darbu, kuri drīkst strādāt un kuriem ir uzturēšanās atļauja saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1030/2002” ([šīs direktīvas] 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts), tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi ar tās dalībvalsts valstspiederīgajiem, kurā tie uzturas.
- 25 Attiecībā uz minēto tiesību subjektīvo piemērošanas jomu *Corte costituzionale* norāda, ka tiesību normas formulējums skaidri norāda, ka vienas no tajā minētajām uzturēšanās atļaujām saņemšana nav pietiekama, lai trešās valsts valstspiederīgais varētu izmantot to pašu režīmu, kas ir nodrošināts uzņēmējas dalībvalsts pilsoņiem, jo ir tieši pieprasīts būt “darba ņēmējiem”, kuri tāpat tajā strādā vai ir strādājuši.
- 26 Attiecībā uz objektīvo piemērošanas jomu *Corte costituzionale* norāda, ka šīs tiesības darbojas saistībā ar jomām, kuras ir saistītas ar darba attiecību nozīmīgākiem brīžiem un atbilst vairākiem ar darba attiecībām saistītiem riskiem, kuri ir tieši uzskaitīti minētā 12. panta 1. punktā. To starpā e) apakšpunktā ir ietvertas arī “sociālā nodrošinājuma jomas, kas noteiktas Regulā (EK) Nr. 883/2004”, un it īpaši minētās regulas 3. pantā “Jomas, uz kurām attiecas šī regula”.

- 27 Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā cita starpā ir uzskaitītas sociālā nodrošinājuma jomas, kuras attiecas uz slimības pabalstiem, maternitātes un līdzvērtīgiem paternitātes pabalstiem (kuri, jāatgādina, bija pārbaudes priekšmets Tiesas spriedumā C-303/19, uz kuru atsaucas pretprasītāja V.M. savu argumentu pamatojumam), invaliditātes pabalstiem, vecuma pabalstiem, pabalstiem sakarā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, bezdarbnieka pabalstiem. Minētā panta 3. punktā ir precizēts, ka Regula (EK) Nr. 883/2004 “attiecas arī uz īpašiem naudas pabalstiem, kas nav balstīti uz iemaksām un uz kuriem attiecas 70. pants”, savukārt turpmāk 5. punktā no regulas piemērošanas jomas ir tieši izslēgta tostarp sociālā un medicīniskā palīdzība.

Minētā 70. panta 1. punktā “īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti” (saukti arī par “jauktiem pabalstiem”) ir definēti kā pabalsti, “ko nodrošina saskaņā ar tiesību aktiem, kuriem aptvertā personu loka, mērķu un/vai tiesību nosacījumu dēļ ir gan 3. panta 1. punktā minēto sociālā nodrošinājuma tiesību aktu, gan sociālās palīdzības īpašības”. It īpaši, kā precizēts nākamajā 2. punktā, tie ir pabalsti, kas “a) ir paredzēti, lai nodrošinātu vai nu: i) papildu nodrošinājumu, aizvietošanas nodrošinājumu vai palīgnodrošinājumu pret riskiem, uz kuriem attiecas 3. panta 1. punktā minētās sociālā nodrošinājuma jomas, un kas garantē attiecīgajām personām ienākumus iztikas minimumam, ņemot vērā ekonomikas un sociālo stāvokli attiecīgajā dalībvalstī; vai ii) tikai [...] īpašu aizsardzību invalīdiem [...], un b) ja finansējums tiek gūts tikai no to obligāto nodokļu uzlikšanas, kuri paredzēti, lai segtu vispārējus publiskā sektora izdevumus un ja pabalstu nodrošināšanas un aprēķina nosacījumi nav atkarīgi no jebkādas iemaksas attiecībā uz saņēmēju [...], un c) ir minēti X pielikumā”.

Minētajā X pielikumā, kurā ir uzskaitīti dažādu dalībvalstu tiesību sistēmās paredzētie īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti, ir tieši ietverts šajā lietā aplūkotais Itālijas sociālais pabalsts [vecuma pensija].

- 28 Tādos apstākļos *Corte costituzionale* apgalvo, ka, tās skatījumā, Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā ietvertā atsauce uz sociālā nodrošinājuma jomām, kas noteiktas Regulā (EK) Nr. 883/2004, nemaz neļauj automātiski attiecināt vienlīdzīgas attieksmes principu uz visiem minētās regulas piemērošanas jomā ietilpstošiem sociāliem pabalstiem, atšķirībā no tā, ko apgalvo pretprasītāja V.M.
- 29 Pirmkārt, no gramatiskā viedokļa Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā, identificējot pabalstus, kuriem ir piemērojamas aplūkojamās tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, ir minēts, ka atsauce ietver nevis visus Regulas (EK) Nr. 883/2004 piemērošanas jomā ietvertos pabalstus, bet vienīgi pabalstus, kuri ir saistīti ar “sociālā nodrošinājuma jom[ām], kas noteiktas [minētajā regulā]” un kuri ir identificējami ar konkrētām minētās regulas 3. panta 1. punktā norādītajām sociālā nodrošinājuma jomām, kuru starpā neietilpst īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti, uz kuriem ir atsauce turpmāk šī 3. panta 3. punktā.

- 30 Turklāt 12. pantā ir atzītas tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi vienīgi trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir “darba ņēmēji” (skat. 25. punktu iepriekš), savukārt Regulas (EK) Nr. 883/2004 70. pantā minētie īpaši no iemaksām neatkarīgi naudas pabalsti ne vienmēr paredz tiešu vai netiešu saikni ar darba attiecībām un tātad ar iemaksu veikšanu Valsts Budžetā (skat. 27. punktu iepriekš). Tāpēc attiecīgo tiesību normu formulējums liecina, ka šādi īpašie pabalsti no strukturāla un funkcionāla viedokļa nepārprotami atšķiras no sociālā nodrošinājuma pabalstiem, kuru mērķis ir risināt Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā minētos notikumus, vienīgi attiecībā uz kuriem ir jāsaprot Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunktā iekļautā atsauce.
- 31 Šādas Direktīvas 2011/98/ES 12. panta interpretācijas pamatojumam *Corte costituzionale* atgādina, ka Tiesa ir atzinusi, ka īpašu no iemaksām neatkarīgu naudas pabalstu raksturo mērķis, kas atšķiras no sociālā nodrošinājuma pabalstu mērķa (spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, *Skalka*, C-160/02, 25. punkts), un ka tam ir “palīdzības raksturs, jo īpaši tāpēc, ka paredzētā pabalsta piešķiršana nav atkarīga no nodarbinātības periodu pabeigšanas” (spriedums, 1991. gada 20. jūnijs, *Newton*, C-356/89, 13. punkts).
- 32 Turklāt, ņemot vērā tieši šo funkciju atšķirību, Regulā (EK) Nr. 883/2004 ir paredzēti divi dažādi režīmi:
- a) attiecībā uz regulas 3. panta 1. punktā minētajiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem – režīms, kura pamatā ir vienlīdzīga attieksme un “eksportējamības” princips saskaņā ar regulas 4. un 7. pantu;
- b) attiecībā uz īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem (kuru starpā ietilpst aplūkojamais sociālais pabalsts [vecuma pensija]) regulas 70. panta 3. punktā ir paredzēts, ka “eksportējamības” princips nav piemērojams, tāpēc saskaņā ar nākamo 4. punktu tos “sniedz tikai dalībvalstīs, kur dzīvo attiecīgās personas, saskaņā ar to tiesību aktiem. Šādus pabalstus sniedz *dzīvesvietas* iestāde par saviem līdzekļiem”. Tādā veidā Eiropas likumdevējs ir gribējis piekļuvei attiecīgajiem pabalstiem paredzēt nosacījumu par pieteikuma iesniedzēja “iesakņošanos” tās dalībvalsts teritorijā, kurai jānes finansiālais slogs. Attiecībā uz minēto tiesību normu Tiesa ir atzinusi, ka “nekas nav pretrunā tam, lai šādu pabalstu piešķiršana ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem būtu atkarīga no prasības, ka viņi izpilda nosacījumus, lai uzņēmējā dalībvalstī iegūtu likumīgas uzturēšanās tiesības atbilstoši Direktīvai 2004/38” (spriedums, 2014. gada 11. novembris, *Dano* u.c., C-333/13, 83. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2016. gada 25. februāris, *García-Nieto* u.c., C-299/14, 52. punkts).
- 33 Tādējādi gadījumā, ja persona, kas ir ieinteresēta saņemt sociālo pabalstu [vecuma pensiju], ir Savienības pilsonis, attiecīgais režīms nozīmē, ka, ja tā atrodas dalībvalstī, kas nav tās pilsonības dalībvalsts, minētā dzīvesvieta var būt uzskatāma par pierādītu vienīgi tad, ja ir izpildītas arī prasības, kuras ir pieprasītas ES pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujai ES dalībvalstī, kas nav izcelsmes dalībvalsts. Tātad uz Savienības pilsoņiem attiecas Direktīva 2004/38/EK un it

īpaši tās 7. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru visiem Savienības pilsoņiem, lai uzturētos citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ir jābūt darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām uzņēmējā dalībvalstī, vai arī jābūt līdzekļiem, tostarp veselības apdrošināšanai, kuri ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu. Visbeidzot, saskaņā ar šīs pašas Direktīvas 2004/38/EK 16. panta 1. punktu Savienības pilsoņi iegūst pastāvīgas uzturēšanās tiesības pēc likumīgas un nepārtrauktas uzturēšanās uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus.

- 34 Aprakstītajā normatīvajā kontekstā *Corte costituzionale* turklāt norāda, tā kā Savienības pilsoņi šādu prasību neizpildes gadījumā nevar saņemt īpašus no iemaksām neatkarīgus naudas pabalstus dalībvalstī, kas nav to pilsonības dalībvalsts, tad dalībvalstīm vēl jo vairāk nebūtu jābūt pienākumam piešķirt šādus pabalstus trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nepierāda būtisku "iesakņošanos" to teritorijā, ko galvenokārt apliecina darba tiesisko attiecību norise.
- 35 Turklāt sociālā nodrošinājuma koordinēšanas Eiropas tiesiskais regulējums, kas sākotnēji bija paredzēts vienīgi Savienības pilsoņiem, kuri pārvietojas Savienības teritorijā darba mērķiem, laika gaitā tika attiecināts arī uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi dzīvo Kopienas teritorijā nodarbinātības nolūkos, vispirms ar judikatūru (spriedums, 1978. gada 12. oktobris, *Belbouab*, 10/78) un pēc tam to veica Savienības likumdevējs.
- 36 Runājot it īpaši par Regulu (EK) Nr. 883/2004, attiecināšana uz trešo valstu valstspiederīgajiem tika paredzēta ar Regulu (ES) Nr. 1231/2010. Saskaņā ar [pēdējās] minētās regulas 1. pantu pašreizējais sociālā nodrošinājuma koordinēšanas tiesiskais regulējums tāpat ir piemērojams gan ES dalībvalstu pilsoņiem, kuri pārvietojas Savienības teritorijā darba mērķiem, gan tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstī, kuriem nevar tikt piešķirta plašāka aizsardzība un kuriem tāpēc, tāpat kā dalībvalstu pilsoņiem, ir jāpierāda iemaksu veikšanas attiecību esamība ar tās valsts sociālā nodrošinājuma sistēmu, kurai tiek lūgts izmaksāt pabalstus.
- 37 *Corte costituzionale* secina, ka, tās skatījumā, trešo valstu valstspiederīgie kā V.M. aplūkojamajā gadījumā, kuriem ir piemērojams Direktīvas 2011/98/ES 12. panta 1. punkta e) apakšpunkts, var izmantot tādu pašu režīmu kā to uzturēšanās dalībvalsts pilsoņiem paredzētais režīms vienīgi tad, ja viņi ir darba ņēmēji, un vienīgi attiecībā uz pabalstiem, kuri ir saistīti ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punktā uzskaitītajām sociālā nodrošinājuma jomām, savukārt, lai varētu izmantot šīs regulas 70. pantā minētos īpašus pabalstus – kuru starpā iekļaujas aplūkojamais sociālais pabalsts [vecuma pensija] – viņiem ir obligāti jāizpilda nosacījumi, kas ir paredzēti šajā Savienības koordinēšanas tiesiskajā regulējumā, kā arī uzņemošās valsts tiesību aktos.
- 38 Tomēr, tā kā vienveidīga ES tiesību interpretācija ir vienīgi Tiesas kompetencē, *Corte costituzionale* aptur tiesvedību un uzdod Tiesai iepriekš norādīto prejudiciālo jautājumu.